

Olvasd el a szövegrészletet figyelmesen, majd válaszolj a kérdésekre!

Otthon – itthon

A Lotz család a 18. század közepén a német betelepítéssel együtt került Magyarországra, és Somogy keleti részén egy német ajkú faluba költöztették őket mint jobbágyokat. Zsellérnek lenni annyit jelentett, hogy nem egész, hanem negyed telken gazdálkodhattak, ez kb. 5–7 hold, ami a mindennapi megélhetéshez sem volt elegendő. Lotz Márton, Lotz János édesapja a 19. század végén született. Nagyon szerencsétlen, szomorú sorsa volt, mert a szülei korán meghaltak, s így az árvát kegyelemkenyéren nevelte fel egy család. Lotz Márton megnősült Somogyvámoson, megszületett az első gyermekük, egy kislány, akit a nagyszülők gondjaira bízta, ők pedig 1910-ben kivándoroltak Amerikába munkát keresni. 1910 és 1920 között kinn élt a család Amerikában, ott született Lotz János 1913. március 23-án, második gyermekként, s életének első 7 évét Amerikában töltötte. Nehéz meghatározni, hogy mikor merre élt a család, mert a munkakeresés miatt gyakran változtatták lakóhelyüket, de azt tudjuk, hogy amikor János 6 éves és iskolaköteles lett, akkor Detroitban kezdte meg tanulmányait.

Nem végleg települtek ki, az apának az volt a terve, hogy pénzt gyűjt, s ez a hazatérés után megoldja megélhetési problémáikat. A hazaküldött összeget azonban a nagyszülők hadikötvényekbe fektették, s az első világháború elvesztése után ezek a kötvények már semmit nem értek. A pénz elveszett.

Mégis hazajöttek Lotzék. A honvággy vezette őket, így 1920-ban visszatértek a régi, somogyvámosi szülői házba. János ekkor 7 éves volt, s a helybeli evangélikus elemi népiskolában folytatta tanulmányait. Böhm tanító úr csodálkozva látta a 7 éves Jánoskának – aki magyarul, németül, angolul folyékonyan beszélt – a szellemi adottságait. Amikor a gyermek a 4. osztályt elvégezte, rábeszélte a szülőket, hogy taníttassák, de a szegény sorsú szülők erre nem voltak képesek segítség nélkül. Ekkor Böhm Sándor felvette a kapcsolatot a bonyhádi evangélikus gimnáziummal, ahol megígérték, hogy az iskola a tehetséges gyermeket taníttatja: ingyen. Így került Lotz János 1923-ban Bonyhádra, ahol az internátusban* teljes ellátást kapott: szállást, háromszori étkezést – mindezt tandíjmentesen. Faik János igazgató még azt is megígérte, hogy alkalmanként ruhasegélyt is kiutalnak neki.

Van még egy apróság, amire ki lehet térni. Amikor az apa elhozta ide a fiát, és bemutatta annak elemi iskolai bizonyítványát, az az 5. és 6. évről is ki volt töltve, pedig Jánoska koránál fogva azokat az évfolyamokat még nem végezhetette el. Faik igazgató úr valami csalfintaságot látott ebben. Aztán kiderült, hogy Böhm tanító úr azért állította ki az 5. és a 6. évről is a bizonyítványt, mert a gyermek értelmi képességei és ismeretei alapján jogosnak tartotta e két osztály elvégzését is igazolni. Faik igazgató úr feltett egy-két kérdést a 10 éves fiúnak, aki tájékozottságával még őt is meglepte, úgyhogy ezt a törvénytelenséget, szabálytalanságot nem firtatta tovább.

* bentlakásos iskola

Feladatok

1. Igaz vagy hamis az állítás?**4/**

- a) Lotz János a testvérével éveig nem találkozhatott. igaz
- b) Az Amerikában szerzett pénzt rosszul fektették be. igaz
- c) Az elemi oktatás 6 évig tartott Magyarországon. igaz
- d) Lotz a 12 évesek tudásával rendelkezett 1923-ban. igaz

2. A szegénységgel kapcsolatos különböző kifejezések meghatározásait olvashatod.**Melyek ezek a szövegben szereplő szavak?****4/**

zsellér (a jobbágy nem jó)	társadalmi rétegre vonatkozó kifejezés, töredéktelkes
kegyelemkenyér	szépítő kifejezés arra, hogy megtúrték maguk mellett
ruhasegély	esetenkénti juttatás, vásárlásra jogosít
megélhetési (csak ebben az alakban)	jelző, amely a mindennapi gondokra utal

3. Melyik országhoz kötődnek az alábbi események a szöveg alapján?**4/**

Amerikai Egyesült Államok = 1 Magyarország (Osztrák–Magyar Monarchia) = 2

Egyik sem = X

- a) Hadikölcsönt jegyző kötvényekbe fektetik a pénzt. 2
- b) Lotz elvégzi az alapfokú oktatás 5. osztályát. X
- c) A Lotz család legkorábbi őseinek a lakhelye. X
- d) Ahol Lotz János megtanult németül. 1

4. Hibakeresés. Húzd alá a helytelen szövegelemeket!**4/**

A XVII. (XVIII.) században Somogyvámosra települt Lotz család (mai nevén) a Tompa Mihály utcai házban tengette életét. Lotz Márton és felesége az elsőszülött fiú (lány) gyermeküket az apai (anyai) nagyszülőkre hagyva, 1910-ben kivándorolt a reményekkel kecsegtető Amerikába. Milwaukee-ban 1913. március 23-án látja meg a napvilágot Lotz János. A család 1920 tavaszán hazatér Somogyvámosra. A már két (3) nyelven beszélő Jánost az evangélikus elemi iskolába, Böhm Sándor tanító keze alá adják, aki felfigyel a gyermek rendkívüli képességeire. Támogatásával lesz a bonyhádi evangélikus gimnázium mindvégig kitűnő tanulója.

(Nem kell javítania az elemeket.)

5. Hasonlítsd össze a két települést Lotz János szempontjából!**4/**

Lehetőleg a szövegre támaszkodj a megoldáskor!

	Somogyvámos	Detroit
Előnye	Böhm Sándor segítségével	nagyváros, sok lehetőség
Hátránya	kicsi, szegény település, kevés lehetőség	idegen nyelvi közeg

Helyesírás

1. Húzd alá a hibás szóalakot, és írd a vonalra helyesen! 10/

- a) néha-néha, jön-megy, napról-napra, unos-untalan **napról napra**
- b) vályogfal, alumíniumedény, műbőrkesztyű, papírkosár **műbőr kesztyű**
- c) lelkiismeretfurdalása, aláírásgyűjtéshez, energiatakarékosságra, vízilabdameccset
lelkiismeret-furdalása
- d) fogadóóra, aludttej, ajánlólevél, jobbkez **jobb kéz**
- e) háromhavonként, háromnapi, háromszótagos, háromfőnyi **három szótagos**

1 pont jár a helyes aláhúzásért és 1 a helyes javításért.

2. Töltsd ki a következő tipposzlopot! Döntsd el, hogy melyik írásmód a helyes! Ha j-vel kell írni a szót, 1-est írd a tipposzlopba, ha ly-nal, akkor 2-est, ha j és ly is lehet, akkor X-et, ha egyik sem, akkor 0-t!

14/

1=j

2=ly

X=j és ly is lehet

0=egyik sem

	Tipp
1. muszá__	1
2. sele__t	1
3. kibocsá__t	0
4. sú__t	X
5. va__on	1
6. kara__	1
7. hierarchi__a	0
8. fo__t	X
9. éme__eg	2
10. fog__a	X
11. szegé__	2
12. allelu__a	1
13. bo__t	X
13+1 kop__afa	1

3. A példa alapján írd be a következő táblázatba a megadott szóegyenletek eredményét!

(Az idegen szavaknak zárójelben megadtuk az ejtését.)

10/

Kodály	+	-vel	=	Kodállyal
Paraguay (párágváj)	+	-val	=	Paraguayjal
potroh	+	-val	=	potrohhal
turmix	+	-vá	=	turmixszá
Walter Scott (szkott)	+	-val	=	Walter Scott-tal
Chevrolet (sevrolé)	+	-t	=	Chevrolet-t
Papp	+	-val	=	Papp-pal

Kazinczy	+	-nak	=	Kazinczynak
Kossuth	+	-hoz	=	Kossuthhoz
Dickens (dikensz)	+	-vel	=	Dickensszel
Chile (csíle)	+	-ben	=	Chilében

4. Egészítsd ki az alábbi szavakat rövid vagy hosszú sz-szel! 10/

szimmetrikus, visszeres, stressz, plusz, desszert, dzsessz, masszíroz, neszesszer, asszociáció

Minden helyesen írt betű 1 pontot ér.

5. Írd a kiemelt szavak fölé a rövidítésüket, ahol kell, a hozzájuk tartozó toldalékkal együtt! 8/

Ápr.-ban

Áprilisban lesz a születésnapom.

ÉK

Északkelet felé haladunk.

db-ot

Három darabot kérek a sütiből.

bp.-i

Egy budapesti hotelben szálltunk meg.

ui.

Nem megyek veled, ugyanis megfáztam.

kg-mal

Három kilogrammal nehezebb vagy, mint tavaly.

Ft-ért

500 forintért vettem a körömlakkot.

u.-ban

A Pitypang utcában lakom.

5. Hogyan hangzik helyesen a szabály? A megfelelő kiegészítés betűjelét karikázd be, majd írd a vonalra egy példát is a szabály illusztrálására!

8/

Az összetett szavak tagjainak határán található azonos kétjegyű betűket

A) egyszerűsítjük, vagyis a betűnek csak az első jegyét ismétljük meg.

B) nem

egyszerűsítjük.

Példa: kulcscsomó, kamaszszerelem, fénynyaláb stb.

A megismételt igekötők közé kötőjelet teszünk, és

A) egybeírjuk az igével.

B) különírjuk az igétől.

Példa: ki-kinéz, be-

bemegy stb.

Az i-re végződő magyar és idegen helységnevek -i képzős származékának végén

A) csak egy i-t írunk.

B) a második i-t kötőjellel kapcsoljuk a szóhoz.

Példa: tamási, balatonalmádi, helsinki stb.

A -beli képzőt és a folyóiratcímeket

A) kötőjellel kapcsoljuk egymáshoz.

B) egybeírjuk.

Példa: Nők Lapja-

beli stb.

1 pont jár a helyes karikázásért és 1 a helyesen írt példáért.